

KULUTUKSEN SIETÄMÄTÖN KEVEYS

Helsingin Sanomien Erikoinen tapaus -palstalla eräs kokija kirjoitti seuraavaa: ”Matkan keskivaiheilla vastapäätä istahti iäkkään puoleinen nainen, jonka vanhanaikainen, vaikkakin siisti, pukeutuminen jo sinänsä paljasti jonkinasteiseksi laitapuolen kulkijaksi.”

Laitapuolen kulkijaksi leimautumiseen riittää siis se, ettei ole muodin mukaan pukeutunut. Kun on aikoinaan hankkinut - tai jostakin saanut - niin laadukkaat vaatteet, että ne ovat lukuisten vuosien ja lukuisten pesujen ja silitysten jälkeen vielä siistit, saa osakseen kummeksuvia katseita ja luokituksen yhteiskuntakelvottomaksi. Heikkolaatuisissa kertakäyttövaatteissa, jotka kuitenkin ovat uudet ja muodikkaat, kulkeva sen sijaan täyttää valtavirran vaatimukset.

Se, että ihminen tuomitaan laitapuolen kulkijaksi, koska hänellä on vanhat vaatteet, vaikka ne ovat siistit, ei ole ollenkaan mitätön juttu. On sopimatonta tuomita ihminen, joka vaikkapa vähävaraisuuden vuoksi kulkee iäkkäissä vaatteissa. Ehkä hän on joskus varakkaammassa elämänvaiheessa laatuvetimet hankkinut, tai sitten nuo käyttökelpoiset vaatekappaleet ovat hänelle kierrätyksen kautta päätyneet. Saattaa olla myös niin, että vanhan paltoon alla on ihminen, joka ei hyväksy tuhlausta, vaan haluaa hankkia laadukasta pitkäikäistä tavaraa ja myös käyttää sitä niin pitkään kuin mahdollista.

Kaikissa ns. länsimaissa materiaalien kulutus on yksiselitteisesti maapallon sietokyvyn kannalta liian runsasta. Jotta kaikki maailman ihmiset voisivat kuluttaa yhtä paljon kuin suomalaiset, maapalloja tarvittaisiin vähintään kaksi. Yhdysvaltain kulutustason saavuttamiseen sekään ei riittäisi.

Kertakäyttöisen ja lyhytikäisen tavarantoiminnan valmistaminen, ostaminen ja hävittäminen aiheuttavat haittoja ketjun molemmissa päissä. Ongelma ei ole vain se, että luonnonvaroja käytetään luonnon sietokyvyn kannalta liikaa, vaan myös hylätty jätteenä muuttunut tavara pilaa ympäristöä. Parempi olisi, jos yhä useammat meistä istahtaisivat junan penkille vanhoissa mutta siisteissä vaatteissa.

Ekologista on ostaa harvemmin mutta laadukkaampaa ja pitkäikäisempää tavaraa. Ekologista on pitää huolta hankkimastaan: huoltaa autoa, korjata pesukonetta ja parsia sukkia. Ekologista on kiinnittää huomiota tavarantoiminnan korjattavuuteen sitä hankkiessaan. Ekologista on jättää hankkimatta laite, jolla ei ole kunnollista huoltoa ja johon ei saa varaosia.

Elintason ei tarvitse suinkaan aina olla tavarantoiminnan hankkimista, vaan uuden esineen ostamisen sijaan voi nauttia myös ihmistyövoimaan perustuvista palveluista: käydä hieronnassa tai jalkahoidossa tai antaa ammattilaisen pestä ikkunansa. Kun jättää jonkin tavarantoiminnan hankkimatta, voi hyvällä omallatunnolla käydä konsertissa tai teatterissa.

Kulutuksen siirtyminen tavarantoiminnasta palveluihin ei olisi haitaksi edes liike-elämälle tai työllisyydelle, pyörät pyörisivät uskoakseni paremminkin. Palvelut ovat suureksi osaksi paikallisia: työllistävä vaikutus ja hyvinvointi jäisi lähelle.

Kulutuksen muuttaminen kestävämmäksi on tietysti viime kädessä kuluttajien käsissä, mutta esimerkiksi verotuksen keinoin voitaisiin tehokkaasti luoda muutokselle edellytyksiä. Verotuksen painopistettä tulisi siirtää työn verottamisesta materiaalien verottamiseen. Rikkoutuneen tavarantoiminnan korjauttamisen pitäisi olla kannattavampaa kuin uuden ostaminen. Palvelun tilaamisen tulisi olla kilpailukykyistä uuden koneen ostamisen kanssa. Suomalaisille tyypillinen tapa koettaa tehdä mahdollisimman monet asiat itse sopivien laitteiden avulla, ei ole yhteiskunnallisesti eikä ekologisesti mielekästä.

Verotusta on uudistettava niin, että työstä tulee halvempaa ja materiaalien ja energian käytöstä kalliimpaa. Haittaverorahoilla voidaan paitsi alentaa työn verotusta, myös tehdä ympäristöä rasittavia asioita vähemmän houkutteleviksi. Myös arvonlisäverojärjestelmää on kehitettävä sellaiseksi, ettei se nykyiseen tapaan suosisi tavaran hankkimista vaan työn teettämistä.

KRISTO SAVOLA
www.kristosavola.net